

מדריך לרוכש ספר תורה

מצוות כתיבת ספר תורה הינה אחת מתרי"ג המצוות. וכך נאמר בספר החינוך: המביא את לשון הרמב"ם: "מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו שנאמר: 'עתה כתבו לכם את השירה' (דב' לא יט), כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו, לפי שאין כותבים את התורה פרשיות פרשיות. ואף על פי שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצווה לכתוב משלו, ואם כתבו בידו הרי הוא כאילו קבלה מהר סיני. ואם אינו יודע לכתוב, אחרים כותבים לו. וכל המגיה ספר תורה ואפילו אות אחת הרי הוא כאילו כתבו כולו".

כתיבת ספר תורה הינה מלאכה מורכבת ביותר. בספר תורה קרוב ל 305000 אותיות. כל אות ואות מאותיות הספר תורה חייבת להיות כתובה כהלכתה. אפילו כתובות כל האותיות כראוי ואות אחת בלבד חסרה או שאינה כתובה כהלכתה הספר תורה פסול.

ספר תורה חייב להיות כתוב על קלף מעור בהמה, בכתיבת יד אדם בלבד. בדיו מיוחד המיועד לכתיבת סת"ם.

בכתיבת האותיות בספר התורה, ישנן הלכות רבות עם הרבה פרטים, הנוגעים לכל אות ואות. הלכות רבות עוסקות באופן בו ניתן לתקן אות שנפסלה בשעת הכתיבה, או לאחריה. כמו כן ישנן הלכות חשובות ביותר לאופן והצורה בו כותבים את שמות השם. (שמות שהן שמו של הקב"ה). ללא הקפדה על כל ההלכות עלול להיות הספר תורה פסול. חלק גדול מהפסולים האפשריים לא ניתנים להבחנה, לאחר הכתיבה.

ספר תורה רוכשים ישירות מסופר סת"ם.

על מנת שנוכל להיות בטוחים שספר התורה שאנו רוכשים נכתב כהלכתו על כל פרטיו ודקדוקיו אנו חייבים לעשות כל מאמץ להכיר את הסופר הכותב את ספר התורה א. שיהיה אדם ירא שמים. ב. שיהיה סופר מוסמך. בעל תעודה ממכון מוכר. ג. שיהיה אדם הגון וישר.

ועל כן ההמלצה המומלצת היא לרכוש ספר תורה אך ורק מסופר סת"ם ישירות. ולא מסוחרים או חנויות למיניהם. באופן שאין לנו דרך להכיר את הסופר עצמו. סוחרים עשויים להעדיף סופר זול שאינו מוסמך, על פני סופר מוסמך ומקצועי שעלול להיות יקר יותר עבורם.

להלן ננסה לתת כמה עצות כלליות שיעזרו לכם לרכוש ספר תורה. ולוודא עד כמה שניתן שספר התורה יהיה כשר כהלכתו, ולמנוע מכם עוגמת נפש והוצאות מיותרות.

בחירת הסופר:

סוג הכתב: ישנן כמה סגנונות כתיבה, המשתנות לפי העדות השונות. כגון ספרדי, אשכנזי, תימני וכתב חב"ד. יש לחפש סופר הכותב בכתב התואם לעדת בית הכנסת לשם מיועד ספר התורה להיכנס.

הכר את הסופר: רצוי לחפש סופר שקיבלת עליו המלצות מקרובים או חברים, המוכר להם כסופר סת"ם, וכאדם הגון וישר. לחלופין ניתן לפנות לרב או תלמיד חכם שיפנה אותך לסופר המוכר לו באפן אישי. רצוי להיפגש ישירות עם הסופר ולהתרשם ממנו באופן בלתי אמצעי. יש לדרוש מהסופר להראות לך תעודת הסמכה.

בדיקת בכתב: יש לבקש מהסופר דוגמא של קלף הכתוב בכתב ידו. חשיבות מיוחדת יש לאסטטיות של הכתב. גם אם אינך מבין כלל בכתבת סת"ם. תתבונן בכתבת הסופר עד כמה נראית לך כתיבה מסודרת ונקייה. קח אתך את דוגמת הכתב, וגש להתייעץ עם רב או תלמיד חכם המבין בכתבת סת"ם שימליץ לך אם הכתב ראוי וכשר. כמו"כ חובה להראות את דוגמת הכתב לרב בית הכנסת או היישוב לשם מיועד ספר התורה להיכנס. על מנת שיאשר את הכתב.

ספר תורה מיד שניה

אנו ממליצים להימנע מקניה של ספר תורה משומש או מיד שניה. ספר תורה משומש, עלול להיות ספר תורה גנוב חלילה. או ישן ביותר, שעלול להיפסל ולהימחק בקלות. מעבר לכך יש איסור הלכתי לאדם שקנה ספר תורה, למוכרו. ולכן מומלץ ביותר להימנע מקניה של ספר תורה משומש.

גודל ספר התורה

ספר תורה יכול להיכתב במגוון גדלים. לפני הזמנת ספר התורה כדאי לתת את הדעת לגודל ספר התורה המיועד. בספר תורה גדול אז גם האותיות גדולות יותר, ונוח יותר לקריאה. מצד שני ספר תורה גדול הוא גם כבד יותר, ועלול להקשות בהרמת ספר התורה כגון לילדי בר מצווה או אנשים מבוגרים. אם אין העדפה מיוחדת מגבאי בית הכנסת, כדאי להעדיף ספר תורה בגודל בינוני, כגון גובה 50 ס"מ פחות או יותר.

רמת ההידור.

מעבר להלכות הנוגעות לכשרות הבסיסית של ספר התורה. ישנן פרטים והלכות רבות הנוגעות לרמת ההידור של ספר התורה. ככל שספר התורה יהיה מהודר יותר הוא עשוי להיות גם יקר יותר. יש סופרים הכותבים בכתב מהיר ופשוט. וישנן שכותבים לאט יותר ומדוקדק יותר. על פי רוב רמת הכתיבה תשפיע על מחיר הספר תורה.

מעבר לרמת הכתב ישנן הידורים שונים רבים נוספים.

הידורים לדוגמא:

קלף מעובד בעבודת יד, (רוב הקלף הקיים אינו מעובד בעבודת יד).

תיוג הכתב בדיו של כתיבת סת"ם (ישנן שמתייגים בדיו של רפידוגרף)

כתיבה בקנה, או כתיבה בנוצה (רבים כותבים בקולמוס מפלסטיק או מנירוסטה)

טבילת הסופר במקווה (ישנן שמקפידים שהסופר יטבול מדי יום)

ועוד ועוד...

למניעת חילוקי דעות, חשוב לתאם מראש, עם הסופר על אלו הידורים הוא מקפיד, ועל אלו לא.

הגהת ספר התורה

גם אם מצאנו סופר מוסמך ומקצועי וירא שמים. לאחר הכתיבה, כל ספר תורה חייב לעבור הגהה לבדיקת כל האותיות שנכתבו כראוי. וכן שלא נכתבה אות מיותרת או חלילה נחסרה אות.

ישנן שני סוגי הגהות, הגהה ממוחשבת והגהה ידנית.

הגהה ממוחשבת: בהגהה ממוחשבת סורקים את כל ספר התורה למחשב. ועם תוכנת מחשב מיוחדת בודקים אם כל ספר התורה. ההגהה הממוחשבת מועילה אך ורק לבדיקה אם חסר אותיות או אם נכתבו אותיות מיותרות. ההגהה הממוחשבת אינה מסוגלת לגלות בעיות הלכתיות הקשורות לצורת האות. לשם כך חובה לעשות הגהה ידנית.

הגהה ידנית: נעשית ע"י מגיהה מוסמך שהוסמך לשם כך. ועליו לעבור "אות אחר אות", "תג אחר תג" ולבדוק שנכתבו כראוי.

שני ההגהות, הן ההגהה הידנית, והן ההגהה הממוחשבת, הן חובה.. יש לוודא עם הסופר שאכן ספר התורה יעבור הגהות כנדרש. ואף לבקש את פרטי המגיהה, ולדרוש את דו"ח ההגהה הממוחשב.

המלצה: מומלץ ללקוח, לאחר כתיבת הספר תורה למסור את הספר שוב למגיה נוסף, בלתי תלוי, שיעבור על הספר תורה שוב פעם. וכל המרבה בהגהות הרי זה משובח.

חוויה עם הסופר

חובה לערוך הסכם מסודר עם הסופר. בהסכם זה ייכתב כל מה שסוכם בין הסופר ללקוח. המחיר שישלם לסופר עבור כתיבת ספר התורה. זמן סיום הכתיבה המיועד. תאריכי התשלומים. גודל הקלף. הידורים שונים, ועוד... וכן יסוכמו התנאים במקרה שאחד מהצדדים לא יעמוד בהסכם.

לחוויה יצורף צילום של כתיבת הסופר. כפי שהוצגה ללקוח.

רב בורר: ראוי לציין בהסכם, שם של רב מוכר שישמש בורר בכל מחלוקת הלכתית הקשורה לכשרות הספר תורה או חילוקי דעות ממוניות בין הלקוח לסופר.

הסדרי תשלומים: מקובל לחלק את התשלום על כתיבת הספר לתשלומים, למשך זמן כתיבת הספר. או לפי תאריכים מוסכמים מראש, או לפי ההספק של הסופר. כגון כך וכך לכל מספר עמודים שיכתוב.

אם לא סוכם אחרת הסופר אמור לספר אך ורק את הקלף של ספר התורה כתוב, מתויג, מוגה, ותפור. לא כולל בית לספר התורה, עצי חיים או פרוכת לספר תורה.

מעקב: על הלקוח לעקוב במשך הכתיבה שאכן הסופר מתקדם בכתיבה ושואכן יגמור בכתיבת ספר התורה בזמן שנקבע. כמו"כ נכון לעקוב ולראות שהסופר אכן עומד ברמת הכתיבה שעליה התחייב.

ניתן לקבוע מראש שבכל תשלום שישלם הלקוח, יעביר הסופר את יריעות הקלף שכבר נכתבו אל הלקוח למשמרת.

המאמר נכתב ע"י יחיאל נחמני, סופר ומגיה מוסמך. מנהל אתר [אור לסופר](#),

בכל שאלה הערה או בירור ניתן להתקשר 050-8752138